

Poprečnina v gotovini plačana.

ŠTEV. 6.

LETNIK XXVII.

NARODNI GOSPODAR

GLASILO „ZADRUŽNE ZVEZE“
V LJUBLJANI.

V LJUBLJANI, DNE 9. JUNIJA 1926.

TISK ZADRUŽNE TISKARNE V LJUBLJANI.

Priloga „Narodnega Gospodarja“ št. 6, I. 1926.

Za vsa objavljena vabila, pri katerih ni izrecno drugače določeno, velja določba: Ako bi ta občni zbor ob navedenem času ne bil sklepčen, vrši se pol ure kasneje na istem mestu in pri istem dnevnem redu drugi občni zbor, ki veljavno sklepa ne glede na število navzočih članov.

Redni občni zbor Zadružne elektrarne v Št. Jerneju, r. z. z o. z., se bo vršil dne 27. junija 1926, ob 15. uri v društveni dvorani. 1. Čitanje zapisnika zadnjega občnega zbora. 2. Poročilo načelstva in nadzorstva. 3. Odobritev rač. zaključka za l. 1925. 4. Volitev načelstva in nadzorstva. 5. Slučajnosti.

Izredni občni zbor Konsumne zadruge v Gornjem gradu, r. z. z o. z., se bo vršil dne 27. junija 1926, ob 1. uri popoldne v prostorih g. Mikuž. 1. Volitev načelstva. 2. Volitev nadzorstva. 3. Razgovor o likvidaciji. 4. Slučajnosti.

Občni zbor Hranilnice in posojilnice v Smedniku, r. z. z n. z., se bo vršil dne 29. junija 1926, ob pol 4. uri v dvorani Društvenega doma v Smedniku. 1. Čitanje zapisnika o zadnjem občnem zboru. 2. Poročilo načelstva in nadzorstva. 3. Čitanje revizijskega poročila. 4. Odobritev računskega zaključka za leto 1925. 5. Volitev načelstva in nadzorstva. 6. Slučajnosti.

Občni zbor Kmet. konsumnega društva v Šmarju pri Jelšah, r. z. z o. z., se bo vršil dne 29. junija 1926, ob 3. uri pop v društvenih prostorih v Katoliškem domu. 1. Čitanje zapisnika o zadnjem občnem zboru. 2. Poročilo a) načelstva, b) nadzorstva. 3. Odobritev rač. zaključka za leto 1925. 4. Dopolnilna volitev načelstva. 5. Dopolnilna volitev nadzorstva. 6. Slučajnosti.

Občni zbor Delavskega stavbenega društva v Ljubljani, r. z. z n. z., se bo vršil dne 30. junija 1926, ob 18. uri v poslovodstvu I. delavskega konsumnega društva Kongresni trg št. 2. 1. Poročilo načelstva in rač. preglednikov. 2. Odobritev rač. zaključka za leto 1925. 3. Volitev 6 članov načelstva in 3 rač. preglednikov. 4. Slučajnosti.

Občni zbor Hranilnice in posojilnice v Semiču, r. z. z n. z., se bo vršil dne 27. junija 1926, ob pol 8. uri popoldne v uradnem prostoru. 1. Čitanje in odobrenje zapisnika zadnjega občnega zbora. 2. Poročilo načelstva in nadzorstva. 3. Odobrenje rač. zaključka za leto 1925. 4. Volitev načelstva in nadzorstva. 5. Slučajnosti.

Občni zbor Kmetijske nabavne in prodajne zadruge v Grosupljem, r. z. z o. z., se bo vršil dne 27. junija 1926, ob pol 8. uri dop. v Šmarji — v Stolpiču. 1. Čitanje zapisnika o zadnjem občnem zboru. 2. Poročilo načelstva in nadzorstva. 3. Odobritev rač. zaključka za leto 1925. 4. Volitev nadzorstva. 5. Slučajnosti.

Občni zbor Mlekarske zadruge v Rovtahn pri Logatcu, r. z. z o. z., se bo vršil dne 20. junija 1926, ob 3. uri popoldne v prostorih Antona Kunc št. 102 v Rovtahn. 1. Poročilo načelstva in nadzorstva. 2. Potrjenje rač. zaključka za leto 1925. 3. Volitev načelstva in nadzorstva. 4. Slučajnosti.

Občni zbor Hranilnice in posojilnice v Št. Jurju pod Kumom, r. z. z n. z., se bo vršil dne 4. julija 1926, ob 7. uri dop. v zadružni pisarni. 1. Poročilo načelstva in nadzorstva. 2. Čitanje revizijskega poročila. 3. Odobritev rač. zaključka za leto 1925. 4. Volitev načelstva in nadzorstva. 5. Slučajnosti.

Občni zbor Hranilnice in posojilnice za Planino in Studeno v Planini, r. z. z n. z., se bo vršil dne 27. junija 1926, ob 7. uri zjutraj v Planini v uradnih prostorih. 1. Poročilo načelstva in nadzorstva. 2. Odobritev rač. zaključka za leto 1925. 3. Poročilo o izvršeni reviziji. 4. Volitev a) načelstva, b) nadzorstva. 5. Slučajnosti.

XIV. redni občni zbor Strojne zadruge v Hajdini pri Ptuj, r. z. z o. z., se bo vršil dne 29. junija 1926, ob 3. uri popoldne v prostorih posojilnice. 1. Čitanje zapisnika o zadnjem občnem zboru. 2. Čitanje revizijskega poročila. 3. Poročilo načelstva in nadzorstva. 4. Odobritev rač. zaključka za leto 1925. 5. Volitev 1 člana v načelstvo. 6. Volitev nadzorstva. 7. Sprememba pravil. 8. Slučajnosti.

Občni zbor Hranilnice in posojilnice v Št. Juriju pri Kranju, r. z. z n. z., se bo vršil dne 29. junija 1926, ob 3. uri popoldne v uradnem prostoru Hranilnice in posojilnice v Šenčurju. 1. Poročilo načelstva. 2. Poročilo nadzorstva. 3. Potrjenje računskega zaključka za l. 1925. 4. Volitev načelstva. 5. Volitev nadzorstva. 6. Slučajnosti.

Izredni občni zbor Zadružne tiskarne v Ljubljani, r. z. z o. z., se bo vršil dne 25. junija 1926, ob 6. uri popoldne v prostorih Zadružne zveze na Dunajski cesti št. 38. 1. Volitev načelstva. 2. Volitev nadzorstva. 3. Slučajnosti.

Izredni občni zbor Mlekarske zadruge v Cerkljah ob Krki, r. z. z o. z., se bo vršil v nedeljo dne 11. julija 1926, ob 3. uri popoldne v Kat. domu. 1. Volitev event. a) načelstva, b) nadzorstva. 2. Razgovor o gradnji stavbe za mlekarno.

Redni občni zbor Hranilnice in posojilnice v Tržišču, r. z. z n. z., se bo vršil dne 29. junija 1926 v hranilničnih prostorih ob 3. uri popoldne. 1. Poročilo načelstva in nadzorstva. 2. Odobritev računskega zaključka za leto 1925. 3. Volitev načelstva in nadzorstva. 4. Slučajnosti.

NARODNI GOSPODAR

GLASILO „ZADRUŽNE ZVEZE“ V LJUBLJANI.

Člani „Zadruž. zveze“ dobivajo list brezplačno. Cena listu za nečlane po 25.— Din. na leto, za pol leta 12.50 Din.
 ————— Cena inseratov po dogovoru. — Izhaja 15. dne vsakega meseca. — Rokopisi se ne vračajo. —————

Vabilo

k

redni glavni skupščini

Zadružne zveze v Ljubljani

registrovane zadruge z omejeno zavezo,

ki bo dne 24. junija 1926, ob 10. uri dopoldne v dvorani
 Akademskega doma, Miklošičeva cesta poleg hotela Union.

Dnevni red:

1. Odobrenje zapisnika o zadnji glavni skupščini. 2. Poročilo načelstva. 3. Poročilo nadzorstva. 4. Odobritev rač. zaključka za l. 1925 in sklepanje o porabi čistega dobička.	5. Dopolnilna volitev nadzorstva. 6. Čitanje revizijskega poročila Glavnega Zadružnega Saveza. 7. Slučajnosti.

Dr. A. Korošec
predsednik.

I. § 19 Zvezinih pravil: Zvezina skupščina.

Zvezina skupščina je občni zbor zadruge in sestaja iz poslancev Zvezinih članic.

Vsako Zvezino članico zastopa na Zvezini skupščini njen načelnik. Če pa ta pri Zvezini skupščini ni prisoten, zastopa Zvezino zadruge pooblaščenec, ki se izkaže s pravilno izdelanim pooblastilom načelstva Zvezine članice. Ena oseba sme zastopati kvečjemu 10 zadrug.

II. Polovična vožnja.

Za udeležbo glavne skupščine je dovoljena polovična vožnja na vseh železnicah kraljevine od vštetelega 23. junija pa do štetelega 26. junija.

Na vstopni postaji kupite cel vozni listek do Ljubljane. V Ljubljani pri izhodu voznega listka ne oddajte, ker velja s potrdilom o udeležbi tudi za vožnjo nazaj.

Potrdila o udeležbi se bodo izdajala pri skupščini v Akademskem domu.

III. Pooblastila. — Zadruge, ki ne bi poslale na skupščino svojega zastopnika, prosimo, da pošljejo pravilno podpisana pooblastila Zvezi, ki bo poskrbela za zastopstvo.

Dr. Basaj:

Beseda o zadružni disciplini.

Zadružna armada ima voditi težek boj na dve fronti: boj proti pretiranemu kapitalizmu, ki pozna samo sebe in išče samo svoj profit, boj proti skrajnim socialističnim težnjam, ki ne poznajo v človeški družbi ne več avtoritete, ne svobode v izbiri dela in konsuma, ne osebne inicijative.

Zadružna armada ne bo imela uspehov, ako ne bo v njej vladala stroga zadružna disciplina in ako jo ne bo vodil duh enotnosti in vseskozi jasna in trdna zadružna zavednost. Zato je v današnjih razmerah zelo važno, da se govori in piše o zadružni disciplini. Treba je poudarjati, da to ni samo fraza, ampak je nujna zahteva, brez katere zadružništvo ne bo imelo uspehov. Zadružna disciplina je nekaj konkretnega, kar je treba vsak dan imeti pred očmi in tudi vsak dan izpolnjevati, ker sicer je zadružna armada v nevarnosti, da ne bo napredovala, ampak da bo potolčena.

Bistvo discipline je brezpogojno, samopožrtvovalno in točno izpolnjevanje vseh dolžnosti, ki nam jih nalaga zadružna organizacija. Te dolžnosti so navedene v pravilih, v zakonu, in v poslovniku, pa nam jih tudi že zdrava pamet pove iz položaja, ki ga vzemamo v organizaciji.

Če smo v zadružni organizaciji in hočemo veljati kot disciplinirani člani ali funkcionarji, moramo predvsem svoje dolžnosti poznati. Le tedaj jih bomo mogli točno izpolnjevati, ako jih točno poznamo. In če pogledamo v prakso, vidimo v tem oziru zelo malo resnega in vspešnega. Koliko članov pa je, ki bi se resno zanimali, kakšne dolžnosti jim nalaga njihova zadruga? Koliko funkcionarjev pa je, ki bi z resno voljo preštudirali svojo dolžnost odbornika ali člana nadzorstva, ki so običajno navedene v pra-

vilih, v poslovnikih, v tekočih poslovnih navodilih in zahtevah revizijske zveze, sodišča, političnih oblasti itd. Že pri prvem koraku, pri resnem spoznavanju zadružnih dolžnosti vlada toliko mlačnosti, nemarnosti, celo popolne brezbržnosti!

Še važnejši kot prvi pa je drugi del zadružne discipline, to je brezpogojno, samopožrtvovalno in točno izpolnjevanje spoznanih zadružnih dolžnosti. Poglavitna ovira pri tem je tisto splošno popolnoma liberalno načelo, naj vsak dela za se. In tako se člani zadrug in funkcionarji zadrug mnogokrat prav vestno in požrtvovalno zanimajo za svoje gospodarstvo, prav vestno in požrtvovalno vodijo posle svojega gospodarstva, zadrugo pa prepuščajo sami sebi. Za zadrugo nimajo ne volje ne časa, za zadrugo čakajo, da bodo že drugi naredili. V zadružnih zadevah se smatrajo tudi za zelo nesposobne in mnogokrat nočejo razumeti niti najprimitivnejših stvari. Tako se potem zgodi, da so bili mnogi kot dobri in vestni gospodarji voljeni v načelstvo ali nadzorstvo v nadi, da se bodo kot vestne in točne gospodarje pokazali tudi v zadružnih zadevah. Žal pa se pokaže, da zadružne zadeve prav redno in pošteno zanemarjajo. Zadruga pri takih vestnih gospodarjih propada. Vestnost sama ne zadostuje, treba je tudi zadružnega duha!

Pa ne le pri funkcionarjih, tudi pri članih je zelo potrebna za uspeh zadružna disciplina.

Bistvo zadruge je skupno poslovanje. Kako bo zadruga vršila to skupno poslovanje, če pri članih ni radi pomanjkanja zadružne discipline volje za skupno poslovanje! Kako bo mlekerska zadruga prodajala mleko ali predelovala mleko, če pa člani vsak na svojo pest skušajo vnovčiti mleko potom pri-

vatnega trgovca, privatnega spekulanta ali naravnost na konzumenta, če se jim le pol krone dražje plača. Zadrugi pa dajo mleko in od zadruga zahtevajo, da ga vzame le tedaj, če je mleka preveč, če na trgu ni več odjemalca!

Kako bo uspevala konzumna zadruga, ako njen član iz raznih malenkostnih mnogokrat čisto osebnih ozirov hodi ob vsaki priliki v privatno trgovino, svojo konzumno zadrugo pa, če le mogoče povsod kritizira in še druge od zadruga odvrča s tako kritiko, češ saj je v konzumu slabše blago, saj so cene previsoke, saj niso tako prijazni, saj mi je privatni trgovec bližje, saj tega ali onega blaga v konzumu niti ne dobim itd. itd. In takih izgovorov in takih kritik se dobi brez števila in se ponavljajo na vsakem mestu in v vsakem razgovoru. Kar zaprite konzum in likvidirajte svojo zadrugo, ker vam pri takem združnem duhu, pri taki združni disciplini ne more in ne bo uspevala! Duh je, ki vodi armade preko vseh nevarnosti in težav do zmage. Duh in pripravljenost, da vztrajamo in tudi žrtvujemo, bosta vodila združane in zadrugo k uspehu.

Kako bo uspevala kreditna zadruga, če pa ni v okolišu volje in razumevanja, da je treba kreditni zadrugi sredstev, to je hranilnih vlog, da more dovoljevati posojila. Kako bo uspevala posojilnica, če ni razumevanja, da je treba posojilnici dati denar po nizki obrestni meri, zato da njena posojila ne bodo za posojilojemalce predraga, da ne bodo odedruška. Kako bo uspevala posojilnica, če ni razumevanja, da je treba organizirati denar v domačem okolišu za domače svrhe in domače potrebe, zlasti ko se nudi zanj zadostna garancija v neomejeni zavezi vseh združanov. Kako bo uspevala, če je vsak premožnejši posestnik nezaupljiv do domače posojilnice in nosi denar le v mestni denarni zavod, kjer dobi ali

višje obresti, ali pa misli, da je denar bolje skrit pred sosedi in pred davkarjo.

Če ni te pripravljenosti za potrebno skupno poslovanje pri članih, potem tudi vsa pripravljenost in volja za delo pri združnih funkcionarjih nič ne pomaga. Nasprotno, združni funkcionarji se bodo navadno naveličali in se izgovarjali na člane, češ saj smo vse poskusili, saj smo hoteli delati, ko pa člani niso hoteli prav nič sodelovati, ko ni noben član hotel izpolnjevati svojih združnih obveznosti. Člani zopet se pa izgovarjajo, da bi že delali, da bi že dajali mlekarski zadrugi mleko svojih krav, da bi že kupovali pri konzumnem društvu, da bi že pomagali do denarja kreditni zadrugi, ako bi bilo načelstvo na svojem mestu in bi kaj delalo. Tako se izgovarjajo drug na drugega.

Kjer je kaj velikega nastalo v združništvu, je nastalo vsled tega, ker je pri združnikih stala visoko združna disciplina, ker jih je do skupnega cilja vodil pravi združni duh skupnosti, požrtvovalnosti in vztrajnosti. Ročdalski pionirji so bili ubogi, nepremožni delavci, pa kako ogromne uspehe je dosegla njih združna disciplina. Pravo revolucijo pomeni njih prvo konzumno društvo v tedanji ureditvi družbe in nje gospodarstva. Njihov vzgled in njih združni duh pa sta bila tako močna, da je preogromna večina angleškega delavstva prišla pod njih zastavo, stopala po njih stopinjah in se združevala v konzumnih zadrugah za gospodarsko samopomoč in za moralno vzgojo in preporod delavstva.

Prve rajfajzenske zadruga so združile tiste kmete, ki so razumeli rajfajzenov nauk, da se bodo z vzajemnostjo, s samopomočjo gospodarsko opomogli, gospodarsko napredovali in rešili iz rok oderuhov. Taka je bila njih pripravljenost za vzajemno pomoč in tako je bilo njihovo medsebojno zaupanje, da je vsak jamčil za zadrugo in jamčil s tem za

vse nje člane-posojilojemalce s celim premoženjem. To medsebojno zaupanje, ta neomejena zaveza je iz njihove zadruga napravila nekaj tako močnega, nekaj tako krepkega, da je ta njih zadruga vse člane krepila, spodbujala k napredku ter moralno in gospodarsko dvigala.

Obnovimo v zadrugarjih duha ročdalskih pionirjev, obnovimo duha Rajfajzen-a, pa se bo samo od sebe pojavila močna, samopozrtvovalna združna disciplina, ki bo dala zadrugam ne le dihati, ampak krepko napredovati in procvitati. Najprej morajo zadrugarji zadrugi dati združno disciplino, ji morajo dati združno zvestobo, potem bo tudi zadruga lahko plačevala za to disciplino in za to zvestobo ter nudila svojim članom gospodarsko in moralno pomoč.

Če pa vstopimo v zadrugo samo na papirju, v svojem delu in življenju pa ostanemo pri liberalnem načelu: vsak za se, potem smo si svojo zadrugo postavili na pesek, potem smo združno drevo vsadili v suho, nerodovitno zemljo. Ne bo taki zadrugi uspela in ne bo nam od nje haska.

To, kar velja za člane v razmerju do njih zadruga, isto velja za zadruga v razmerju do njihove zveze. Kakor zadruga ni čudodelni vrec, ki bi neskočno dajal, pa nič do-

bival, tako tudi zveza ne more neskončno dajati, ako ji prej zadruga ne nudijo prvo in neobhodno: združno disciplino in zvestobo. Revizijske zveze se danes vzdržujejo največ tako, da imajo poleg deležev svojih članic tudi denarno izravnavo za kreditne zadruga. Zadruga nalagajo pri svoji zvezi odvišni denar. Iz uprave odvišnega denarja si mora združna zveza preskrbeti glavni vir dohodkov, da se vzdržuje. Ravno v tem oziru pa združne zveze danes neprijetno občutijo, kako malo združne discipline je pri članicah glede nalaganja odvišnega denarja. Najrazličnejše izgovore iščejo — najpogostejši je seveda prenizka obrestna mera — za opravičilo, da nalagajo denar povsod, le ne pri svoji zvezi. Nasprotno pa so v svojih zahtevah do zveze prav neskromne in se jim ne zdi nobena zahteva neosnovana, nobena zahteva prevelika. Menda si predstavljajo, da je zveza kakor ogromen rezervar s tajnimi dotoki, iz katerega je vedno mogoče črpati, nikoli pa ni treba vanj nič prilivati. Vsem takim zadrugam bi se moglo zaklicati le eno: Bodite poštene do svoje zveze; dajte, da se vam bo dalo; ne zahtevajte nemogočega! To kar ve zahtevate od svojih članov, najmanj isto morate same nuditi svoji zvezi!

Varčnost in skopost.

Težko je najti dve lastnosti, ki bi si bile tako nasprotni in tako različni, četudi se kažeta na zunaj v popolnoma enakih okolnostih. Prva je čednost, krepkost, druga je strast, in vendar sta si v svojem bistvu podobni, da, celo sorodni. V tem leži pa najbrž tudi vzrok, zakaj oba pojma tako pogosto zamenjujemo. Oba pojma razločevati in določati pravilno mejo, kje se varčnost neha in začneja skopost, je zato tem težje, čim dalje

gremo v razredni delitvi in v različnem načinu življenja, ki je s to delitvijo v zvezi. Tako se lahko pripeti, da ljudje enega in istega človeka v tem oziru popolnoma različno sodijo, kar je seveda odvisno od tega, ali ima dotični, ki sodi, vpogled v razmere svojega bližnjega ali jih nima. Vse je odvisno od tega, kako človeka poznamo, natančno ali pvršno, od blizu ali od daleč. Subjektivno je marsikaj skopost, kar se kaže objektivno kot modra, pametna varčnost; in tako le prepogosto očitamo kaki osebi skopost, četudi nje-

na zdržnost v porabi dohodkov ni nič drugega nego modra prilagoditev njenim dejanskim razmeram.

Kljub tej razliki v presoji je pa vendar nekaj točk, na podlagi katerih lahko ločimo varčnost od skoposti in na podlagi katerih utegnemo tudi pravično soditi, v kolikor — in to je seveda važno — ne gledamo izključno in samo na vnanjosti, ki so za vsakogar jasne in očitne.

Pametna varčnost je temelj urejenega gospodarstva, je mirna in jasna razdelitev materijelnih sredstev, je umna presoja prejemkov in izdatkov, ki morajo biti vedno v pravem razmerju drug do drugega. Varčnost je talent, je umetnost, ki jo je treba gojiti od mladih nog, če hočemo, da nam prinese blagoslova; varčnost je tista krepost, ki prva zagotovi blaginjo naše hiše, ki nas dela neodvisne in proste, ki krepi našo nravno moč in nam prinaša zadovoljnosti, medtem ko so skopuhi in zapravljevci neveseli ljudje, večinom čmerneži, ki ne najdejo nikjer pokoja in miru, kar Nizozemci tako lepo označujejo s svojim pregovorom: »Skopost je šele tedaj sita, ko ima polna usta prsti.«

Medtem ko skopost skopari in stiska, samo da skrivši zbira zaklade, pozna varčnost samo smotreno delitev v tem, da izločuje odvišno od potrebnega. Skopa gospodinja n. pr. gleda samo na to, kako bi si prihranila kolikor mogoče več pri sredstvih, ki jih ima na razpolago, pa naj bo hrana, ki jo daje družini, še tako slaba in pomanjkljiva, stanovanje in obleka še tako v neredu, posli pa preobloženi z delom in sestradani; varčna gospodinja pa pri jedi ne stiska, ampak gleda na to, da ima družina močno, zdravo in zadostno hrano, če pa ji razmere dopuščajo,

postavi na mizo tupatam tudi kak priboljšek. Zato pa more skrbeti, da se izogne odvišni porabi, gledati mora, da s tem, kar ima, ne ravna nespametno in zapravljivo.

Skopost in varčnost pa nista samo v svojem vnanjem udejstvovanju tako različni, marveč vplivata tudi na značaj v čisto nasprotni meri. Skopost zaduši v človeškem srcu vsa plemenita čustva in že marsikateri zločin se je dogodil iz same pretirane skoposti. Skopost napravi človeka trdosrčnega, grozovitega in brezobzirnega. Na mnogih lahko že na prvi pogled opazimo, da so skopi; drugi pa so bolj pretkani in se kažejo na zunaj čisto drugačne, samo da bi laže in bolj gotovo prišli do svojega smotra.

Nekaterim čitamo že v očeh njih pohlep po imetju, drugi znajo ta pohlep v občevanju sicer prikrivati in šele čez dolgo časa opazimo, da vse njih prijazno občevanje ni bilo nič drugega nego zavestno izkoriščanje nas samih. Varčnost pa vzgaja vrle, porabne ljudi, polne npravne moči in zdravega hotenja; razveseljuje nam srce in duha ter nam pomaga, da ohranimo v svojem družinskem življenju zadovoljstvo in srečo, ki nam drugače pri vsaki priliki tako radi uideta.

Varčujmo v vsem, a ne skoparimo in ne stiskajmo v ničemer. To bodi naše geslo povsodi, v državnem in narodnem gospodarstvu, pa tudi v družini in posebno v družini, kajti iz varčne družine izhaja varčen narod in varčna država. V varčni državi pa ni treba neznosnih davčnih bremen in srečna sta lahko gospod kmet in gospod minister.

A kdaj, le kdaj bomo prišli do tega?

Tako daleč, daleč je vse to!

Varčnost in stokrat varčnost povsodi!

Zadružno gibanje v Rusiji.

Moderno zadružno gibanje v sovjetski Rusiji si predstavljamo kot mogočno organizacijo, ki pa gre bolj na široko kot na globoko in ki je z vlado tesno zvezano in od nje podpirano; sicer pa denarna sredstva, ki jih daje vlada zadružnim organizacijam v obliki predujmov, niso tako izdatna kot se splošno misli. Lani na primer so znašala samo 29 milijonov zlatih rubljev; 1 rubelj je 29 dinarjev.

Vserusko zadružno gibanje sedanosti je s stališča samopomoči slabše kot je bilo pred revolucijo. Kajti leta 1913 je prišlo na enega člana povprečno 5 rubljev lastne glavnice, sedaj pa kvečjemu 2 rublja in pol. Kljub temu ima pa zadružno gibanje danes bistveno večjo vlogo kot leta 1913 in celo tudi večjo kot leta 1917. To se da razumeti najprvo iz nacionalizacije, ki je zadela zasebno trgovino; dalje iz dejstva, da sta proglasila Lenin in komunistična stranka zadružno gibanje za glavno sredstvo za doseg komunizma in da sta na to osredotočila vse svoje moči; tretji razlog je ta, da ljudstvo samo na moč državnih in nasilnih odredb ne verjame več tako trdno kot je verjelo prej in se zato z večjo vnemo spet zateka k sredstvu zadruga, ki se je že pred vojsko dobro obneslo. Seveda ne moremo reči, da je vsa vlada in vsa komunistična stranka sledila pozivu Lenina, naj se pozornost osredotoči na zadružno gibanje. Veliko je med komunisti pristašev državne industrije, ki je prevzela največje zasebne obrate; pogosto konsumnim društvom take kraje popolnoma prepustijo, kjer nima država industrija velikih koristi. Večkrat pride do sporov med zadružno organizacijo in državno industrijo. Kljub temu je pa vlada vsaj v principu zadružnemu gibanju zelo naklonjena in dobrohotna, v zadnjem času posebno še kmetijskim zadrugam.

Veliko vlogo, ki jo ima zadružništvo v

gospodarskem življenju sedanje Rusije, vidimo iz sledečih podatkov: Konsumna zadružna trgovina je obsegala v gospodarskem letu 1924/25 20 odstotkov vse trgovine v sovjetski Rusiji, v številkah tri milijarde rubljev in pol. Državna trgovina v letu 1923/24 je obsegala 38 odstotkov skupne trgovine, zasebna pa 43,9 odstotkov. Leta 1924/25 je padla zasebna trgovina na 35,9 odstotkov, državna na 36; in po večini je to prišlo v dobro konsumni zadružni trgovini, ki je morala biti leta 1923/24 torej še prav majhna.

Veliko važnejša kot prej je sedaj tudi vloga Vseruske osrednje zveze konsumnih zadrug, po vsem svetu znane pod imenom Centrosojus; njen predsednik je Hinčuk. Leta 1923/24 je imela prometa 202.777.000 zlatih rubljev, v letu 1924/25 pa že v prvih treh četrtletjih 226.013.000 rubljev. V treh četrtletjih 1923/24 je znašal njen izvoz 29.500.000 zlatih rubljev, uvoz pa 16 milijonov 400.000.

V prvi polovici gospodarskega leta 1924-25 je bilo podeželnih konsumnih društev v sovjetski Rusiji 21.000, članov okoli 4 milijone; promet je znašal 420 milijonov rubljev s povprečno udeležno glavnico dveh rubljev. Število mestnih konsumnih društev je bilo 1. maja 1925 1577 s 3.561.908 člani; promet v prvi polovici 1924/25 je znašal tri in pol milijarde zlatih rubljev, od koje številke pride na ukrajinska konsumna društva 500 milijonov rubljev. Ukrajinska posebna zveza konsumnih društev, »Vokuspivka« imenovana, je imela v zadnjem letu 18 milijonov zlatih rubljev prometa.

Preidimo na statistiko kmetijskega zadružništva. 1. januarja 1925 je bilo v sovjetski Rusiji 5800 kmetijskih nabavnih in prodajnih zadrug s 426.650 člani; kreditnih zadrug in kmetijskih zadrug s kreditnim poslovanjem je bilo 7150, članov 1 mi-

lijon 513.000; zadrug za skupno obdelovanje sveta je bilo 4925, članov 113.950; mlekarn in zadružnih sirarn so našeli 3200, članov so imele 291.500; drugih kmetijskih zadrug je bilo 2350 z 238.500 člani; domača obrt in gozdarstvo sta štela 1475 zadrug s 66.250 člani. Vsega skupaj torej okoli 25.000 kmetijskih zadrug z 2.650.000 člani. Skupni promet kmetijskih zadrug je znašal v gospodarskem letu 1923/24 580 milijonov zlatih rubljev.

Na novo nastale oziroma zelo razširile so se ribarske zadruge. Samorodna oblika sovjetskega zadružništva so hitro nastale in brž se razširjajoče gozdarske zadruge. Popolnoma nove so lovske zadruge, ki imajo že precej lepo vlogo.

Zadružna produkcija se je organizirala v obliki produktivnih zadrug, ki so neodvisne od konsumnih društev. Boj vlade proti kapitalizmu je zopet poživil domačo obrt in je tako povzročil zadružno proizvajanje v domači obrti. Promet produktivnih zadrug te vrste je znašal leta 1923/24 240 milijonov zlatih rubljev. Te zadruge proizvajajo kovinsko blago, usnje, čevlje, lesne izdelke itd. Organizirane so v strokovnih zvezah in tvorijo spet vse skupaj splošno zvezo, koje sedež je v Moskvi. 1. januarja 1924 so šteli v vsej sovjetski Rusiji 6000 produktivnih zadrug s 300.000 člani, 1. januarja 1925 pa 8500 zadrug s 400.000 člani; od teh jih je bilo 500 organiziranih v zvezah, kojih število je bilo 259.

V eksportu pomenijo vse zadružne zveze sovjetske Rusije danes dosti več kot pred vojsko. Izjema je samo zveza sibirskih mlekarn, ki izvažata danes trikrat manj surovega masla kot pred vojsko. Poleg surovega masla izvažajo zadruge sedaj žito, lan, kožuho vino, jajca in podobno.

Vsled državnega monopola v inozemski trgovini je zasebna trgovina iz te trgovine popolnoma izključena in ima pri iz-

vozu največjo vlogo državna trgovina. A tudi zadružne zveze imajo pravico blagovnega izvoza v inozemstvo, tako gori omenjena Vseruska osrednja zveza konsumnih zadrug, Centrosojus, dalje zveza poljedelskih zadrug, Selskosojus imenovana, in pa ukrajinska zveza Vokuspivka; vse te zveze imajo podružnice v Evropi in v Ameriki.

To je obseg in pomen zadružništva v sovjetski zvezi. Ima tudi glas v vladi; zastopnik zadružništva tam je Hinčuk, predsednik Centrosojuse.

Poleg lepih strani ima rusko zadružništvo tudi senčne strani. V prvi vrsti omenimo pomanjkanje denarnih sredstev, večkrat preveliko strankarsko vplivanje na zadružne volitve in pa nepoštenost nekaterih upravnih članov, zlasti pa nepoštenost tistih, ki na drobno prodajajo v trgovinah. Sicer se je pa začel sedaj proti korupciji energičen boj in se nič ne zamoči. V glasilu Centrosojuse »Zadružna pot«, ki izhaja že več kot eno leto in sicer dnevno, so vpeljali stalno rubriko z napisom »Poneverbe«; proti nepoštenim upravnim članom in nastavljenecem se postopa z največjo strogostjo.

* * *

Zadružno gibanje v Rusiji je zaključni kamen nove ruske gospodarske politike, započete leta 1921. Tega leta je krmar ruske revolucije Lenin obrnil krmilo v čisto drugačno smer kot je bila običajna dotodaj. Ime za novo politiko je »Nep«, začetne črke besed »nova ekonomska politika«. Hitro je sledil korak koraku, izmejavo blaga so napravili svobodno, industrijo so postavili na drugačen administracijski in produkcijski temelj; nato so začeli s finančno reformo in z vpeljavo rednega finančnega gospodarstva, vpeljali so davke, banke, borze, kreditne zavode, hranilnice in posojilnice. S to delno povrnitvijo h kapitalističnim gospodarskim ob-

likam naj bi politika »Nep«-e odpomogla katastrofi glede prehrane, produkcije, prometa in denarstva; hkrati naj bi pa uredila razmerje mestnega proletarijata do prebivalstva na deželi; njen namen je bil torej gospodarskega in političnega značaja.

Sovjetska vlada je bila sedaj pred dvema nalogama. V prvi vrsti so se morali voditelji odreči neposredni uresničitvi komunizma, ki so ga hoteli v svoji zablodi za časa državljanske vojske kar z odloki uresničiti. Zato je bila nova politika zelo predrzna; priznali so namreč, da nekaj ni bilo prav. Dalje je bilo potrebno glede na program vodeče stranke in z ozirom na lastno politično zavest najti tako obliko, ki je ohranila kmetu vero v bližajočo se svetovno revolucijo in ki je bila za njegove zasebnokapitalistične čute sprejemljiva, a ki naj bi hkrati pokazala domačemu in tujemu proletarijatu, da gre socialistična gradba naprej in da je tudi način državnega kapitalizma v svojih temeljih socialističen, ker se izvaja za časa diktature proletarijata. Zato si je Lenin vso stvar takole zamislil: višine, ki obvladajo gospodarski položaj, obdržimo izključno le v lastnih rokah, drugo pa prepustimo zasebnim rokam in koncesioniranemu kapitalu; kmetijstvu damo prostost pri izmenjavi pridelkov, a ga obenem pritegnemo tudi k plačevanju davkov.

Treba se je bilo torej umakniti, a umik je moral biti lepo urejen, ne prenačljen, da se ne bi preveč opazil. Črta, do katere naj bi se gospodarska politika zaenkrat umaknila, je bila tale: Veleindustrija, veletrgovina, bankarstvo, zunanja trgovina in elektrifikacija ostanejo poleg sovjetske vlade in Rdeče armade — v rokah države, vse drugo se prepusti zasebni ureditvi in se pazi le na končni socialistični cilj.

V koliko se je ta urejeni umik posrečil, moremo danes, po petih letih, že deloma ugo-

toviti; popolnoma še ne, ker bo šlo še naprej. Če položaj v splošnem pregledamo, moramo res priznati, da je Rusija gospodarsko napredovala. Tovarne delajo, železnice obratujejo, denar je kolikor toliko stabiliziran, poljedelstvo se zmeraj bolj širi in spreminja način pridelovanja v modernem smislu, trgovina raste in zadružništvo se je začelo utrjevati ter se utrjuje, kakor smo videli, od dne do dne bolj. Torej je bila »Nep« začetek novega razvoja, iz nje se je tudi zadružništvo na novo porodilo.

Motil bi se pa, kdor bi mislil, da je izšel novi razvoj sam iz socialističnih nagibov — tu ne mislimo na Leninove načrte, temveč samo na zasebne razloge, zakaj se je »Nep« tako hitro uveljavila —. Prvo je bilo, da so ljudje hoteli živeti in konkurirati, pa so malo mislili, odkod ta možnost pride; osebno plačilo za delo hočem imeti, pa naj mi ga da ta ali oni. Socialističnih nagibov je bilo pri tem kaj malo in socialistično je morda danes samo še geslo, ki ga vlada zmeraj in povsod poudarja: »Mi gremo v smeri socializma, to je naš cilj.« Saj vidimo tudi drugod, da se socializem odpravlja in da je samo še na jeziku; na primer v kulturni politiki, kjer vpečujejo šolnino, opuščajo otroške vrtnice, zahtevajo visoko vstopnino za muzeje itd. Umik, kakor rečeno, še ni končan; nasprotno, razni pojavi v komunistični stranki kažejo, da umik ni več urejen, temveč se vrši že kar v neredu.

Državni obrati izdelujejo slabo blago in zahtevajo zanj pretirane cene; državni nakupovalci v inozemstvu po ceni nakupujejo in prodajajo doma po oderuških cenah. Vlada je dala čutiti svojo jezo tudi že državnim obratom in je začela s strogo kontrolo. To bo dalo zopet novo pobudo zasebni podjetnosti in prav posebno tudi še zadružnemu gibanju.

.....

Nekaj misli vodnic.

Ako iščemo za vsebino energetičnega zakona (zakona o silah) združno izrazno obliko, lahko rečemo: Ako je posameznik izoliran, je samo drobec; samo z združitvijo in potom združitve postane močna celota: mož, žena in otroci v družini. Družine so tako rekoč ona rodbinska zveza, iz katere izhaja socialna, gospodarska in verska skupnost, občina, kulturno-politična združitev itd.

Bistvo združnega združevanja, če ga ne vzamemo samo gospodarsko, bi se dalo opredeliti z besedami: »Pomoč slabotnim.« Kako pa naj slabotnim pomoremo? Edino s tem, da postanejo sami močni v zvezi in v sodelovanju močnih, srednje močnih in slabotnih. Bistveno pri tem je pravilno mešanje različnih sil; tako se krepita posameznik in skupnost. Česar eden sam ne more, to moreta dva; česar ne obvladata dva, dosežejo trije, štirje skupaj.

Združena moč jači. Nepravilno mešanje sil pa uničuje učinek zakona o silah. Duh in

materija prideta v konflikt. Donos sil pade, izdatki rastejo.

Treba pa je odkriti še eno skrivnost, ki se skriva v bistvu zadruga in ki šele izčrpa polno vsebino energetike.

Če gledamo samo z gospodarskega stališča, je združni razvoj sil samo seštevanje, adicija že obstoječih sil.

Treba je, da se silam pridruži tudi združno mišljenje, oziroma bolje rečeno, če pri gospodarskem delu začneta delovati tudi srce in duša posameznikov, tedaj šele so združeni v duhu ter predstavljajo skupnost in enoto.

V tej skupnosti in duševni enoti pa se pojavi nekaj čudovitega. Posamezne sile se ne seštevajo samo, ampak poleg vsote že obstoječih sil se tvori nova, večja in obsežnejša sila.

Namesto vsote potom seštevanja dobimo višji rezultat sil, takorekoč z množenjem.

To je čudotvorna sila misli za skupnost. To je tista skrivnostna sila, ki sama iz sebe raste in se razrašča, če ji je skupnost podlaga.

VPRAŠANJA IN ODGOVORI

Vprašanje 27: (A. K. v K.) Prosim pojasnila, če smejo biti člani upravnega sveta ali nadzorstva kake banke ali posojilnice tudi člani kreditne zadruga, katero nameravamo ustanoviti.

Odgovor: Zakon ali pravila tega sicer ne prepovedujejo. Boljše pa je, da se take osebe ne volijo v načelstvo ali nadzorstvo zadruga. Zgodí se lahko, da se interesi obeh institucij križajo in ne more v takem slučaju načelstvo in nadzorstvo objektivno nastopati v interesu zadruga.

Vprašanje 28: (Hp. v Št. J.) Član načelstva naše hranilnice opravlja knjigovodske

in tajniške posle. Vsakega pol leta mu načelstvo za njegovo delo, ki je precej obširno, dovoljuje posebno nagrado. Ali je treba to naznaniti davčnemu oblastvu?

Odgovor: Nagrado, ki jo je dobil tajnik, ni treba naznaniti davčnemu oblastvu. Ako pa bi kedaj dobili od davčnega oblastva vprašanje, kakšno nagrado je hranilnica in posojilnica, dovolila tajniku, morate seveda dati pojasnilo.

Vprašanje 29: (Km. z. v B.) Nameravamo najeti večje posojilo za obratni kapital in sicer proti poroštvu. Prosimo pojasnila, kdo

je v slučaju poloma v prvi vrsti odgovoren, ali poroki ali načelstvo.

Odgovor: Za posojilo je napram upniku odgovoren dolžnik in njegovi poroki. Če podpišejo zadolžnico za posojilo poleg načelstva v imenu zadruga tudi člani načelstva in nadzorstva osebno kot poroki in plačniki, so odgovorni za vračilo dolga osebno v isti meri kakor zadruga sama. Upnik bo lahko prijel podpisane poroke, če mu zadruga ne bi hotela pravočasno in v redu vračati. Napram upniku zadruga nosi torej jamstvo zadruga, v isti vrsti z zadrugo pa one osebe, ki so zadolžnico zadruga podpisale kot poroki in plačniki.

Vprašanje 30: (Živ. z. v O.) Naša zadruga faktično ne obstoja več. Treba bi bilo isto likvidirati. Zadruga zveza blagovoli to izvesti.

Odgovor: Zadruga zveza ne more ničesar ukreniti, da bi se zadruga razpustila, ampak morate to storiti sami na sledeči način:

Za razpust zadruga je merodajen § 23 Vaših pravil. Po teh predpisih se mora Vaša zadruga raziti le tako, da več kot polovica vseh zadrušnikov zahteva, naj se skliče občni zbor, ki naj sklepa o razpustu zadruga. Na tem občnem zboru morata pa biti vsaj dve tretjini vseh zadrušnikov navzoči. Vaša zadruga je štela 40 članov. Torej mora glasom pravil zahtevati vsaj 21 članov, da se vrši občni zbor. To se napravi takole: Sestavi se poziv na načelstvo z naslednjim besedilom: Podpisani člani zadruga v zahtevajo, da načelstvo skliče občni zbor, na katerem naj se razpravlja in sklepa o razpustu zadruga. Datum. Podpisi.

Načelstvo določi dan in dnevni red občnega zbora in mora med drugim dnevnim redom sprejeti tudi točko: sklepanje o razdružbi zadruga in volitev likvidatorjev.

Na občnem zboru naj se izvolijo likvi-

datorji in je najboljše, da prevzamejo ta posel člani sedanjega načelstva; kajti če bi se za likvidatorje izvolili zadrušniki, ki ne pripadajo sedanjemu načelstvu, bi morali dati svoj podpis legalizirati pred sodiščem ali notarjem, kar bi povzročilo nekaj stroškov. O tem občnem zboru se sestavi zapisnik.

Nato se napravi prošnja na okrožno sodišče v za vpis likvidacije. Okrožno sodišče bo vpis likvidacije objavilo v Uradnem listu in bo morala zadruga plačati stroške za objavo. Obenem bo tudi zadrugo obvestilo, da je vpisana njena likvidacija.

Nato nastopijo svoj posel likvidatorji. Njihova naloga je, da premoženje zadruga, ako ga je sploh kaj, spravijo v denar in s tem poplačajo morebitne njene dolgove. Ko se je to zgodilo, povrnejo članom njihove članske deleže, če bo od premoženja še kaj ostalo. Če bi po izplačilu deležev preostalo še kaj premoženja, ga je izročiti v smislu § 23 pravil občinskemu zastopu.

Nato morajo likvidatorji še enkrat sklicati občni zbor, na katerem poročajo, kako so izvršili svojo nalogo. Ako občni zbor vzame njihovo poročilo na znanje, se lahko prosi pri okrožnem sodišču za izbris zadruga.

Vprašanje 31: (Lj. p. v V.) Vzemimo slučaj, da bi se sklical redni ali izredni občni zbor, na katerem bi se obravnavale samo običajne točke, ne pa n. pr. prememba pravil, likvidacija ali podobno. Dosedaj je bila pri nas navada, da je določil načelnik dnevni red občnega zbora in tudi čas, kdaj naj se isti vrši. To je določil načelnik sporazumno s poslovodjo. Nikdar pa se ni o tem sklepalo pri sejah načelstva. Kolikor nam je znano, tudi pri vseh drugih zadrugah na enak način sklicujejo občne zборе. Prosimo pojasnila, ali se mora res po dnevnem redu občnega zbora in o času, kdaj naj se isti vrši, sklepati pri seji načelstva ali celo v skupni seji na-

čelstva in nadzorstva, ali je dovolj, da skliče občni zbor načelnik sam po lastni odredbi, kakor se je to dosedaj vršilo.

Odgovor: Kdo sklicuje občni zbor in določa dnevni red, so merodajna določila Vaših pravil. § 21 določa v tem oziru: Načelstvo zastopa zadrugo sodno in izvensodno, sklicuje občne zbora in določuje njih dnevni red.

Ta jasna določba odreja torej povsem

natančno, da spada sklicovanje občnih zborov in določevanje dnevnega reda v kompetenco načelstva.

Stvari, ki spadajo v delokrog načelstva, pa rešuje načelstvo po § 18 pravil v sejah, torej mora načelstvo le v sejah sklepati o tem, kdaj naj se vrši občni zbor in kakšen mu bodi spored.

Vsako drugačno postopanje bi bilo protivno Vašim pravilom.

☐ | ☐ | ☐ | ☐ | ☐ ZADRUŽNIŠTVO. ☐ | ☐ | ☐ | ☐ | ☐

VSEM ZADRUGAM!

1. **Računski zaključki.** Prosimo vse zadruge, da nam takoj po občnem zboru pošljejo računski zaključek v dveh izvodih. Računski zaključek rabimo neobhodno za naš arhiv in pa za sestavo združne statistike, ki jo Zveza napravi za vse zadruge, objavi pa vsako leto sumarno kot prilogo Narodnemu gospodarju. — Nekatero zadruge kljub ponovnim pismenim opominom niso še poslale računskih zaključkov za l. 1924, vsled česar še dosedaj ne moremo zaključiti statistike članic za l. 1924. — Računske zaključke nujno potrebujemo tudi radi tega, ker hoče letos Glavni združni savez sestaviti statistiko združništva za vso državo.

2. **Pooblastila.** Istočasno z Narodnim Gospodarjem razpošiljamo vsem članicam pooblastila za glavno skupščino Zveze 24. junija t. l. Prosimo vse one zadruge, ki se ne nameravajo udeležiti glavne skupščine, da nam pravilno podpisana pooblastila pravočasno dopošljejo. Ker po zvezinih pravilih ena oseba ne more zastopati več kot 10 zadrug, je bolje, da imena pooblaščenca ne izpolnite.

3. **Poslovne knjige.** Zveza je naročila na zalogo večjo množino poslovnih knjig za denarne in nedenarne zadruge in sicer: knjige

hranilnih vlog, knjige posojil, blagajniški razdelnik za denarne zadruge in blagajniški razdelnik za nedenarne zadruge. S tem naročilom na zalogo bo Zvezi omogočeno cene poslovnih knjig znatno znižati. Zato opozarjamo vse zadruge, da se pri naročilih vseh knjig obračajo naravnost na Zvezo. Cenik knjig in tiskovin Vam v kratkem dopošljemo.

Zakon o gospodarskih združenjih. Ako nas znamenja ne varajo, kaže vse, da bomo prišli kmalu do toliko zaželjenega enotnega združnega zakona. Načrt za združni zakon je gotov. Glavni združni savez je ta načrt razposlal vsem zvezam, da podajo svoje mišljenje. Pri Združni zvezi se je 4. in 5. junija vršila anketa združnih revizorjev in združnih praktikov, ki je na podlagi referata tajnika Kralja in na podlagi stvarnega razmotrivanja stavila Glavnemu združnemu savezu nekaj spremenjevalnih in dopolnilnih predlogov k načrtu zakona.

Zakon o gospodarskem svetu. Še drug zakon, ki globoko zadeva v naše gospodarstvo, se hitro pripravlja, to je zakon o gospodarskem svetu, ki naj bi bil nekak gospodarski parlament. Vršila se je za pretresa tega načrta konferenca pri ministrstvu za trgovino in industrijo. Najtežje je bilo vprašanje,

kdo bo nosil stroške za gospodarski svet. V proračunu za l. 1926/27 ni nobenih kreditov za to svrhu. Zastopniki nekaterih gospodarskih organizacij in med temi tudi zastopnik Glavnega združnega saveza so vsled tega izjavili, da naj bi začasno nosile stroške za gospodarski svet prizadete gospodarske organizacije samo zato, da se ne bi ustvaritev te prepotrebne ustanove še naprej zavlačevala. Vprašanje je seveda, koliko bo mogoče posameznim organizacijam prispevati za gospodarski svet in kako se bodo prispevki razdelili. Najbrže ne bo mogoče tega vprašanja rešiti in bo zato gospodarski svet lepo čakal prihodnjega finančnega zakona oziroma proračuna za l. 1927/28, če se ga bodo tam usmili.

Novi zakoni. Največ verjetnosti pripisujejo še, da bo prvi zakon, ki ga bo narodna skupščina izglasovala, zakon o izenačenju davkov. Načrt zakona je bil razposlan tudi združnim zvezam. Žalibog pa načrt ne predvideva nobenih oprostitev ali ugodnosti za zadrage. Bo pač treba tembolj hiteti z zakonom o gospodarskih zadrugah in v njem zagotoviti zadrugam davčne ugodnosti. Poleg tega sta dovršena že načrta dveh važnih zakonov, meničnega zakona in čekovnega zakona. Tudi ta dva zakona sta zelo važna za vse gospodarstvo. Pri zbornici za trgovino, obrt in industrijo v Ljubljani se je vršila anketa, ki je dala svoje mnenje na nekatera vprašanja komisije strokovnjakov, ki so sestavljali oba načrta.

Popravek. V zadnji številki Narodnega Gospodarja se je v notico »**Po občnem zboru morajo vse zadrage poslati**« vrinila pomota in se mora glasiti takole:

Po občnem zboru morajo vse zadrage poslati:

1. Združni zvezi: en izvod prepisa zapisnika občnega zbora in dva računski zaključka;

2. davčni administraciji: dva računski zaključka in prepis zapisnika o občnem zboru. Zадostuje, ako se prepis zapisnika predloži samo v izvlečku o onih točkah, ki zadevajo odobritev računskega zaključka in morebitno razdelitev čistega dobička;

3. velikemu županu potom sreskega poglavarja: en računski zaključek, na katerem naj se na prvi strani pripiše pripomba, na katerem občnem zboru je bil odobren (glej notico v št. 8 Narodnega gospodarja od l. 1924, str. 120);

4. sodniji: predlog o vpisu novih članov načelstva in spremembi pravil, ako je občni zbor o tem sklepal.

Dve zgodbi. Pri neki zadrugi so imeli predsednika, ki se je z vsem srcem trudil za korist zadrage. Kakor je pa žal že na tem svetu običaj, je imel zraven takih, ki so znali ceniti njegovo delo, tudi mnogo nasprotnikov. Na vsakem občnem zboru se je to pokazalo. Kakor hitro je predsednik izrazil kako željo, že je bila opozicija proti predlogu. Prišlo je do tega, da si je moral umetno pomagati. Če je hotel kaj doseči, se je moral dogovoriti s kakim prijateljem, da bo ta mesto njega stavil predlog. Predsednik se je delal, da je proti predlogu. Seveda je bila vsa opozicija takoj za predlog in proti predsedniku. Opoziciji, to je predsednikovim nasprotnikom, je bilo samo na tem, da mu izpodkopuje ugled, da mu nagaja. Ko se je borila zadruga z največjimi težkočami in se je predsednik na vse načine trudil za prospeli zadrage, mu je opozicija metala polena predloge z najrazličnejšimi malenkostmi in brezpomembnimi kritikami. Občni zbori so se vršili večinoma takole: pri prvih točkah t. j. pri važnih poročilih načelstva in nadzorstva, o računskih zaključkih, gospodarskem napredku, opozicije navadno ni bilo. Prihajali so šele k volitvam in k slučajnostim, da so s svojimi predlogi in ugovori nagajali, da se

je brez potrebe trafil čas. Delali so se, da jim je korist zadruga nad vse. V resnici pa so njen razvoj s svojim »delom« le ovirali.

Druga zgodba. Pri neki drugi zadrugi je bil predsednik nadzorstva, ki o knjigovodstvu ni imel niti pojma. Pred občnim zborom je pa iskal po knjigah, da bo izsledil kako napako in našel je neke brezpomembne netočnosti, iz katerih je sestavil nadzorstveno poročilo. Ko mu je nekdo omenil, da njegovo poročilo govori le o malenkostih, ki so za celotno poslovanje brez pomena, je odgovoril: »Saj sem moral vendar pokazati, da sem nekaj napravil. Če ne, bi mislili, da se nisem prav nič brigal.«

Opozicija iz prve zgodbe in nadzornik iz druge sta bolj podobna otrokom kot resnim možem in se preklata za prazen nič samo zaradi veljave, ko je vendar resnega dela dovolj.

Pravila članom! Načelstva zadrug opozarjamo, da pri sprejemanju novih članov izroče vstopivšemu članu tudi po en izvod zadružnih pravil. Vsak član mora biti natančno poučen o svojih pravicah in dolžnostih.

Mlekarstvo na Češkem v zadrugah. Češki kmetje so si pomagali z zadružnimi mlekarnami, in to z najboljšim uspehom. Pet let že traja smotreno organizacijsko delo zveze, ki ima svoj sedež v Pragi. Leta 1921 so dobavile češke mlekarne 6.324.000 litrov mleka, leta 1922 15.422.000, 1923 22.614.000, 1924 pa 31.182.000. Dobavo za lansko leto 1925 cenijo na 36 milijonov litrov. V zadnjem predvojnem letu, 1913, so dobavile zadružne mlekarne 8.617.000 litrov mleka, štirikrat manj kot lani.

Poljske zadruga. Na ozemlju Poljske je sedaj 16.855 zadrug; od teh jih 2000 do 3000 nič ne dela in se mora pravo število delujočih zadrug računati na 14.000. Od zgoraj zapisanih zadrug je 6334 konsumnih, 6270 kre-

ditnih, 1000 poljedelsko-trgovskih, 934 stavbnih in stanovanjskih, 774 mlekarskih in živinorejskih, 437 različnih trgovskih zadrug, 221 obrtnih, 172 raznih poljedelskih, 108 knjigotržnih in založniških itd.

Češkoslovaško zadružništvo. Peti zvezek »Statističnega državnega urada« Češkoslovaške republike prinaša končno poročilo o zadružništvu na Češkoslovaškem leta 1924. Prvič beremo tukaj podatke o vseh zadružnih zvezah iz vse države, ne glede na to, ali so to centrale kreditnih zadrug ali pa druge zadruga. Zveze so razpredeljene po pokrajinah, po svojem opravnem jeziku in po svojem delovanju (uprava, revizija, trgovina, denarne kupčije). Statistika našteje 57 zadružnih zvez; največ jih je včlanjenih v »Ustrédni jednote hospodárských družtev« v Pragi. Koncem decem. 1924 je štela »Ustréd. jednota 2531 članic, in sicer 3 velike zadružne zveze, 1686 kreditnih zadrug, 746 nabavnih in gospodarskih zadrug, 14 zvez z o. zavezo, 1 poljedelsko zvezo, 80 oseb in še 1 članico. Od nabavnih in gospodarskih zadrug jih je bilo 709 kmetijskih, tri obrtne zadruga (samostojnih obrtnikov), 6 konsumnih, 17 stavbenih in 11 drugih. Osrednje društvo v Bratislavi je štelo ob istem času 1693 članic: 426 kreditnih zadrug, 1109 drugih pridobitnih in gospodarskih zadrug (med njimi 1068 kmetijskih, 14 obrtnih samostojnih obrtnikov in 27 stavbnih zadrug) ter 158 fizičnih oseb. Tretja zveza, Ustrédni svaz Češkoslovenských družtev v Pragi, je štela 1289 članic; od teh je 18 kreditnih zadrug, 1271 pa drugih pridobitnih in gospodarskih zadrug (230 kmetijskih, 247 obrtnih, 368 konsumnih, 230 stavbnih, 196 drugih). Omenjena številka »poročil« prinaša poleg števila članic tudi izkaze o aktivih in pasivih, o stroških in dohodkih, o razdelitvi dobička in o razvoju števila članic od leta 1918 pa do konca leta 1924. Torej prav živahno zadružno gibanje,

GOSPODARSTVO.

Hranilne vloge v Sloveniji. V »Uradnem listu« št. 50 z dne 28. maja beremo izkaz o stanju hranilnih vlog v Sloveniji v prvem četrtletju 1926. Izkaz obsega 26 regulativnih hranilnic. Dne 1. jan. 1926 so znašale vloge s kapitalizovanimi obrestmi vred 432,739.589 dinarjev in so se pomnožile do 31. marca na 518,900.211 Din. Ker so znašali dvigi tekom četrtletja 53,956.449 Din, je bilo faktično stanje 31. marca 464,943.762 Din. Hranilne vloge ne naraščajo tako hitro kot lani; lani so narasle v mesecu za 8%, letos pa manj. Največ vlog ima ljubljanska mestna hranilnica, 31. marca 199 milijonov dinarjev. Pred vojno so znašale hranilne vloge v Sloveniji 47 milijonov 200.000 zlatih kron; torej bi bili danes precej na istem. A moramo pomisliti, da je Slovenija sedaj manjša in smo dejansko torej na boljšem. Kratek pregled vlog:

31. dec. 1923 230,529.365 Din, 31. dec. 1924 311,503.116 Din, 30. jun. 1925 354,660.850 Din, 30. sept. 1925 383,743.063 Din, 31. dec. 1925 432,739.589 Din, 31. marca 1926 464 milijonov 943.762 Din.

Nemška vojna odškodnina. Doslej je plačala Nemčija na vojni odškodnini v denarju in blagu okoli 50 milijard zlatih mark. Velikanska svota; saj je marka ca 15 dinarjev; torej 750 milijard dinarjev. Pomislimo malo: naš letni izvoz in uvoz je okoli 15 milijard dinarjev; torej je Nemčija že toliko plačala, kolikor je vreden ves jugoslovanski izvoz in uvoz v 50 letih, če bi ostal na današnji višini.

Zunanja trgovina Jugoslavije. Takoj po stvoritvi Jugoslavije je nova država potrebovala zelo veliko blaga, in je bila zato njena trgovska bilanca v začetku visoko pasivna. Pozneje je šlo zmeraj bolj gor in je bilo leto 1924 že izdatno aktivno. Lansko leto je aktivnost komaj še obdržalo. Napisali bomo

uvoz in izvoz v milijonih dinarjev, zraven bomo pa pristavili razmerje, in sicer tako, da bomo dali uvozu številko 100, izvozu pa razmerje do te številke.

1919:	2982	687	100 : 23
1920:	3466	1321	100 : 38
1921:	4122	2461	100 : 60
1922:	6642	3691	100 : 57
1923:	8310	8049	100 : 97
1924:	8221	9539	100 : 116
1925:	8753	8905	100 : 102

Vidimo, kako je zunanja trgovina absolutno napredovala in vidimo spremembo v razmerju uvoza in izvoza.

Velebnik entente. Veliki nemški politik Valter Rathenau je leta 1909 trdil, da vodi usodo Evrope 300 mož, ki vsi drug drugega poznajo in ki so vsi veliki denarni mogotci. A visoko nad njimi je Amerikanec John Pierpont Morgan. Že pred vojsko je z njim v zvezi stoječi denarna skupina razpolagala z 22.250 milijoni dolarjev!, torej s petino tedanjega ameriškega narodnega premoženja. Zraven je prišlo pa še 134 tvrdk in družb s kapitalom 40 milijard dolarjev, ki so bile z omenjeno skupino tesno zvezane. Jedro Morganove denarne skupine tvorijo danes štiri velebanke; one zopet delajo kupčije z 267 podjetji s kapitalom 53.3 milijard dolarjev.

Svetovni pomen Morganov je pa v prvi vrsti ta, da je on največji dajavec in posredovatelj posojil na svetu. Svoje finančno delovanje je obrnil skoraj izključno le na države entente in je bil med svetovno vojsko njih neutrudljiv velebnik. Vsi v Ameriki najeti in po večini še neplačani dolgovi znašajo ogromno svoto deset milijard dolarjev. Morganov provizijski dobiček računajo na skoraj dvesto milijonov dolarjev! V svojem

finančnem poslovanju je sledil in sledi Morgan staremu rodbinskemu izročilu. Že ustanovitelj tvrdke, Julius Spencer Morgan, je utemeljil veličino svoje hiše z vojnimi dobički med ameriško državljansko vojsko 1861—65. Po sedanji svetovni vojski je preprečil Morgan tudi nadaljno padanje francoskega franka s tem, da je posodil Francoski banki 100 milijonov dolarjev in da je v najbolj kritičnem času na vseh velikih borzah javno in prav izzivalno nakupoval francoske devize. Za Morgana in v njegovih podjetjih dela 200.000 ljudi. Vsa evropska velfinanca je proti Morganu pritlikava, on naredi s svetom kar hoče. Morgan je res svetovna velesila; če hoče je vojska, če noče, je ni. In koliko lahko naredi, če obrne ves svoj aparat v prid delom miru, znanosti, umetnosti, narodnega gospodarstva! Ameriški velekapitalisti se od evropskih zelo razlikujejo; svojega kapitala ne smatrajo čisto za osebno last, temveč za skupno lastnino, koje upravitelji so. Zato razumemo tudi one, velikanske svote, ki jih dajejo za šole, muzeje, za narodno gospodarstvo itd. Vsaj po večini so taki.

Moderni zračni promet. Na berlinskem letališču Tempelhof je bil promet v preteklem letu sledeči: odletelo je 4745 aeroplanov, leta 1924 samo 476; priletelo jih je 4739, leto prej samo 465. Osebni promet tja in od tam je znašal 20.428 oseb, leta 1924 le 1706; prtljage so prepeljali aeroplani 80.000 kg, leta 1924 pa 2000 kg, tovora 63.633 in 635 kg, pošte 9273 in 306 kg, časopisov 206.000 in 15.000 kg. Kakšen napredek! In to gre sedaj v istem razmerju naprej. Omrežje svetovnega zračnega prometa znaša danes okoli 57.000 km. V Evropi je 63 stalnih prometnih črt, v Ameriki samo 13, a so daljše, v Avstraliji 4, v Afriki 7, v Aziji 11.

Srebro. Vsako leto dobijo na svetu okoli 212 milijonov unc ali 68.000 kg srebra, 1 unca

je 31 gramov. Mehika da 90 milijonov unc, Zedinjene države 65, Kanada 17, druge gezele 40.

Strojna moč — ameriško bogastvo. V izrabljanju strojne moči je skrivnost velikanske produkcijske zmožnosti ameriške industrije, ameriškega poljedelstva in prometnih sredstev, prav tako pa tudi skrivnost za višino plač in za blagostanje ameriškega delavca. V tovarniški industriji, v poljedelstvu, rudarstvu in v železnih zaposleno strojno moč cenijo danes na 150 milijonov konjskih sil. Strojna industrija je od leta 1869 do danes pomnožila svojo moč 14-krat, od leta 1899 do danes pa za 236%. Kupna moč delavca je danes za 28% večja kot leta 1914. Poljedelstvo je razpolagalo leta 1850 z 8 milijoni konjskih sil, sedaj jih ima 47 milijonov, itd. Izračunali so, da bi bilo danes brez strojne moči okoli 20 milijonov več delavcev potrebnih, če bi hoteli napraviti to, kar se napravi sedaj s pomočjo strojev.

Dobava soli iz Mrtvega morja. Angleške oblasti so dale pobudo za izkoriščanje Mrtvega morja v svrhu dobave soli. Znano je, da ima voda Mrtvega morja v sebi 25% soli in solnih primesi. Zasebna podjetja so sedaj že izdelala načrte za izkoriščanje. Vsebinsko navadne soli v Mrtvem morju cenijo na 10.000 milijonov ton, vsebinsko pepelika pa na 20.000 milijonov (pepelik porabijo lahko kot gnojilo). Vrhu tega je v Mrtvem morju klorov kalij, bromov magnezij itd. Dobava je zelo preprosta; ni treba drugega kakor da odvedem morskovo vodo v postranski prostor, kjer izhlapi in pusti ostanke na dnu. Mrtvo morje je najgloblja usedlina na zemlji, njegova gladina je 394 m pod gladino Sredozemskega morja.

Prebivalstvo Zedinjenih držav je štetlo leta 1800 pet milijonov ljudi, 1. januarja letos so jih pa cenili na 117 milijonov.

Prometne ceste. Najbolj prometni cesti na svetu sta Fifth—Avenue in Park—Avenue v New Yorku. Od sedmih zjutraj do sedmih zvečer gre po prvi na dan povprečno 23.532 avtomobilov, po drugi pa 26.297. Na minuto pride mimo tebe 46 oziroma 48 avtomobilov. Najdaljša mestna cesta na svetu je v Chicago, dolga je 30 km; doslej so imeli za najdaljšo cesto znani Broad-way v New Yorku, 15 kilometrov.

Šolsko letalo. V Kasselu na Nemškem so zgradili novo šolsko in športno letalo, dvokrovnik, kojega trup je iz jekla. Veliko delov je pa tudi iz duraluminija in hočejo po končanih poskusih jeklo sploh nadomestiti z njim. To je neka nova spojina, jako lahka in jako trpežna. Razpetina je 8 metrov, dolžina 6.1 m, višina 2.55 m, teža brez obteženja 425 kg, obteženost 245 kg, skupna teža 670 kg, ploskovna mera 17.2 m², motorna moč 80 konjskih sil, zaloga bencina za tri ure in pol, zaloga olja za ca 5 ur, hitrost okoli 80 km na uro.

Desettisočinko miligrama stehta tehtnica, ki jo je izgotovila tvrdka Kuhlmann v Hamburgu. Je pa že miligram tisočinka grama in si ga težko predstavljamo. Pika na i tehta povprečno tisočinko miligrama; torej stehta ta tehtnica še desetinko pike. Vzemi listič in ga stehtaj; napiši na listič tvoje ime in ga še enkrat stehtaj. Razlika obeh tež je teža tvojega imena. S Kuhlmannovo tehtnico to kaj lahko napraviš.

12.000 krožnikov na uro. V Hamburgu na Nemškem je bila sredi marca hotelirska in gostilničarska razstava. Posebno pozornost je vzbujala vzorna kuhinja, in so imeli obiskovalci priliko seznaniti se z obratom moderne hotelske kuhinje. V njeni službi so

prav vsi tehniški pripomočki, noter do najzadnjih dni. Tako si videl tam avtomatični sušilni stroj, ki v eni uri obriše in posuši 12 tisoč krožnikov. Zraven kuhinje je vzorni restavrant, prav tako z zadnjimi tehničskimi izpopolnitvami. Najnovejša najdba je lonec za kuhanje, kjer se električni tok ob določenem času sam avtomatično zapre, tako da ni potrebno nobeno nadzorstvo. Če hočeš poklicati natararja, narediš to s svetlobnim znakom. Z razstavo kuhinje in gostilne je bil spojen višji cilj: skrb za boljšo vzgojo dobrega gostilničarskega naraščaja.

Slonove kosti pride vsako leto v trgovino 860.000 do 870.000 kilogramov, od teh jih je 850.000 kg iz Afrike.

Alkohola je použil leta 1910 vsak Nемеc osem litrov in pol, leta 1924 pa samo še 2.74.

Angleško proračunsko leto izkazuje 826 milijonov funtov izdatkov in 812 milijonov funtov dohodkov. Viseči dolg se je v teku lanskega leta znižal za 38 milijonov funtov in je znašal na koncu leta 704.300.000 funtov. Vrednost funta beremo vsak dan v časopisih.

V Italiji je bilo v gospodarskem letu 1924/25 naloženega 691 milijonov lir inozemskega kapitala; 644.500.000 lir je bilo naloženih v trgovini in industriji, ostalo pa v zavarovalnih družbah.

Radij. Od leta 1902 do letos so napravili na Češkem 12 gramov radija. Sedaj so pa v Južni Avstraliji odkrili tako bogata najdišča, da bodo lahko dobili 4 grame radija na mesec.

Telefon na kmete! Ruski poštni urad bo izdal 20 milijonov rubljev za propagando med kmeti, da bodo začeli rabiti telefon. Sedaj pride v Rusiji en telefon na 1500 ljudi, v bodoče naj bi prišel že na 10 ljudi eden.